

Vesilahden kunnan varhaiskasvatuksen palvelutarpeen ennakointi

1. Päiväkodin suunnitteluprosessi päätöksenteossa

Vesilahden kunnan sivistyslautakunta päätti 7.3.2023 käynnistää Vesilahden kunnan päiväkodin hankesuunnittelun, jonka ensimmäisessä vaiheessa tarkasteltiin tonttien sopivuutta päiväkodin rakennuspaikaksi seuraavien kriteerin perusteella:

- Saavutettavuus ja liikennejärjestelyt
- Rakennettavuus
- Terveys, turvallisuus ja lähiympäristö
- Palveluntuotanto
- Monikäyttöisyys ja elinkaarikestävyys
- Veto-, pito- ja elinvoima
- Aikataulu ja riskit

Vesilahden kunnan sivistyslautakunta päätti 6.6.2023 ja kunnanhallitus 12.6.2023, että päiväkodin hankesuunnittelua jatketaan vain Suomelan tontin osalta. Sivistyslautakunta päätti 12.12.2023 ja kunnanhallitus 18.12.2023 omalta osaltaan hyväksyä hankesuunnitelman ja lähettää sen eteenpäin jatkosuunnitteluun. Tekninen lautakunta on käsitellyt kokouksissaan 24.1.2024 ja 14.2.2024 sekä kunnanhallitus 11.3.2024 hankkeen jatkosuunnittelua ja sen talousarviota.

Uuden päiväkodin rakennussuunnitelmia käsiteltiin teknisessä lautakunnassa 8.1.2025 ja kunnanhallituksessa 13.1.2025, joka päätti "*pyytää sivistyslautakunnalta päivitetyn ennusteen palvelutarpeesta päiväkodin rakentamisaikataulun määrittämiseksi*".

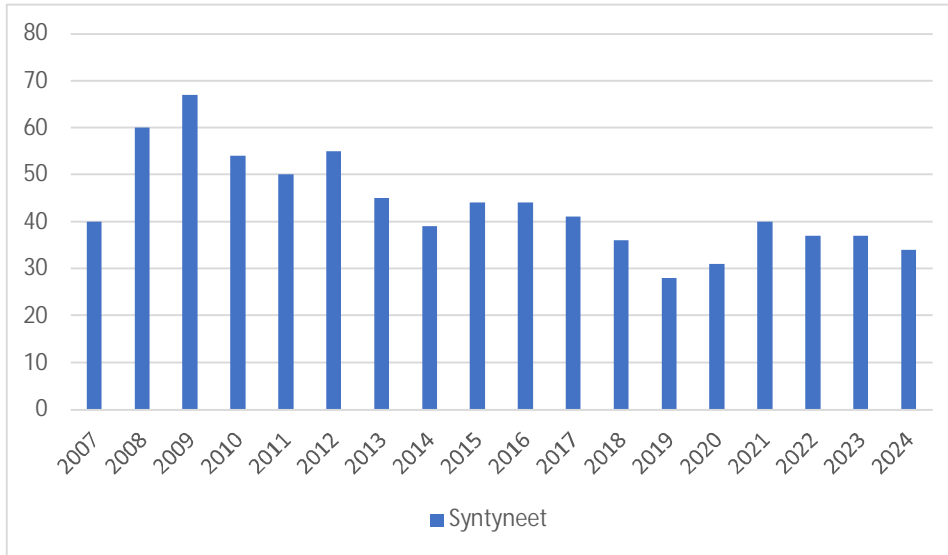
Sivistyslautakunnassa 12.12.2023 ja kunnanhallituksessa 18.12.2023 hyväksytty hankesuunnitelma piti sisällään tarveselvityksen (luku 6). Tämä dokumentti on päivitetty versio hankesuunnitelman tarveselvityksestä ja pyrkii mahdollisimman tarkasti vastaamaan kunnanhallituksen lausuntopyynnön tehtävänantoon.

Varhaiskasvatuksen palvelutarve perustuu kunnan väestön määrään ja profiliin, johon kunta pystyy jossain määrin omalla toiminnallaan vaikuttamaan. Mihin tahansa johtopäätökseen varhaiskasvatuksen palvelutarpeen kehityksestä ja siihen vastaamisessa päädytäänkin, edellyttää sen toteuttaminen johdonmukaisia päätöksiä ja toimenpiteitä mm. talouden, maankäytön, henkilöstön ja viestinnän osalta.

2. Varhaiskasvatuksen palvelutarpeen kehittyminen Vesilahden kunnassa

Vesilahden kunnan väkiluku oli laskusuuntainen vuosina 2014 – 2019 ja samalla ajanjaksolla kunnan syntyvyys oli keskimäärin alle 40 lasta vuodessa. Kyseisenä ajanjaksona varhaiskasvatuksen palvelutarve väheni ja palveluverkkoa sekä palvelun tarjontaa sopeutettiin tilanteeseen. Vuodesta 2020 eteenpäin on muuttovoitto lisännyt Vesilahden kunnan väkilukua. Vaikka syntyvyys ei ole juurikaan lisääntynyt (Taulukko 1), ovat kuntaan muuttajat tyypillisesti lapsiperheitä ja tilanne varhaiskasvatuksen palvelutarpeen osalta on nopeasti muuttunut.

Taulukko 1. Syntyvyys Vesilahdessa 2007-2024

Muuttovoitto on kasvattanut varhaiskasvatusikäisten lasten määrää vuosina 2021-2024 keskimäärin noin 8 % vuodessa. Taulukko 2 esittää, kuinka varhaiskasvatusikäisten määrä on kasvanut puolivuositain kesäkuun lopusta 2021 vuoden 2025 alkuun. Esimerkiksi esiopetuksen syksyllä 2025 aloittavan vuonna 2019 syntyneiden ikäluokasta voidaan havaita, että matalaa syntyvyyttä (28 lasta) on kompensoinut erityisesti vuoden 2022 voimakas muuttovoitto (11 lasta) ja ikäluokan koko on kasvanut ajalla 1.1.2020 – 1.1.2025 seitsemällätoista lapsella.

Taulukko 2. Varhaiskasvatikäisten muuttovoitto Vesilahdessa 6/2021-1/2025.

Edellä mainitusta kehityksestä – jota vielä voimistivat lakiuudistukset pienten ja tuen tarpeisten lasten kertoimista ryhmien muodostamisessa sekä varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alenemisestä johtuva osallistumisasteen nopea nousu – johtuen on reaalin varhaiskasvatuksen palvelutarve lisääntynyt merkittävästi etenkin alle kolmivuotiaiden osalta (Taulukko 3).

Taulukko 3. Kokoaikahoidossa olevat lapset 1/2022-1/2025

Kokoaikahoidossa olevat lapset 2022	Alle 3 v.	Yli 3 v.	Laskennalliset paikat
Tammikuu	37	109	173,8
Toukokuu	31	125	179,3
Elokuu	39	104	172,3
Joulukuu	44	119	196
Kokoaikahoidossa olevat lapset 2023	Alle 3 v.	Yli 3 v.	Laskennalliset paikat
Tammikuu	53	125	217,8
Toukokuu	52	139	230
Elokuu	70	109	231,5
Joulukuu	65	121	234,75
Kokoaikahoidossa olevat lapset 2024	Alle 3 v.	Yli 3 v.	Laskennalliset paikat
Tammikuu	Tietoa ei saatavilla järjestelmävaihdon vuoksi.		

Toukokuu	57	154	253,75
Elokuu	60	135	240
Joulukuu	54	153	247,5
Kokoalkahoidossa olevat lapset 2025	Alle 3 v.	Yli 3 v.	Laskennalliset paikat
Tammikuu	59	155	258,25

Tilanne ennakoitiin kunnassa tehdyssä palveluverkkoselvityksessä 2022. Kunnanhallituksen talousseminaarissa 6.9.2022 käytiin läpi vaihtoehtoja palvelutarpeen kasvuun vastaamiseksi. Käytyjen keskustelujen pohjalta varattiin vuoden 2023 talousarvioon rahoitus päiväkotihankkeen suunnittelulle ja suunnitelmavuosien 2024–25 investointiohjelmaan resurssit hankkeen toteutukselle.

Tarkoituksenmukaisen kokoiseksi projektiksi väestöennusteen, strategian, palvelun järjestämisen ja rakennushankkeen toteutuksen näkökulmista nähtiin kolmiryhmäinen yksikkö, joka tarkoittaa hyötypinta-alaltaan 500–600 neliömetrin kiinteistöä ja noin 60 asiakaspaikkaa.

Syksyllä 2022 talouden suhdanteiden ja korkomarkkinoiden tilanne tuki kunnan voimakasta kasvua. Kuntaan valmistui 2020-luvun alussa 24–28 uutta asuinrakennusta vuosittain ja lisäksi vireillä oli sittemmin keskeytettyjä kaavahankkeita, joiden perusteella arvioitiin kasvun jatkuvan ja kunnan väkiluvun nousevan nopeasti ja pysyvästi.

Vuoden 2023 aikana yleisen taloustilanteen muutos sekä rakennus- ja korkokustannusten voimakas nousu käänisivät kuntien välisen nettomuuton Vesilahden kunnan osalta negatiiviseksi. Vuonna 2023 esimerkiksi Vesilahden kunnan asuintonttien luovutusten määrä laski 50% (18 -> 9) ja suhdanteet pientalojen rakentamisen näkökulmasta näyttivät heikoilta. Vuoden 2024 talousarviossa asuintonttien luovutuksen arvioitiin jäävän kymmeneen, mutta luovutuksia oli 15, joista 12 oli Metsämantereen uudelta asuinalueelta.

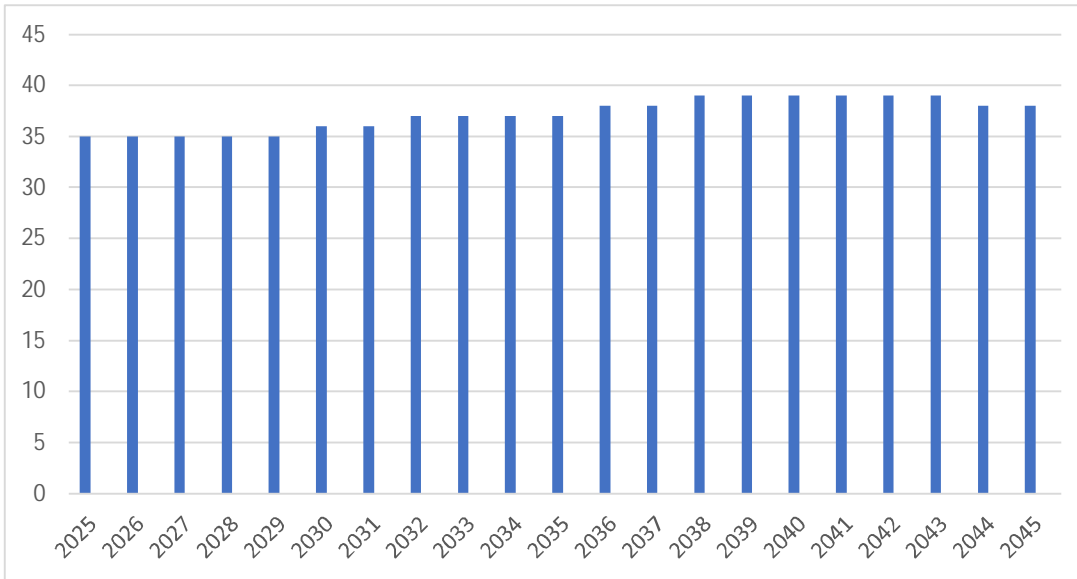
3. Varhaiskasvatuksen palvelutarpeen ennakointi Vesilahden kunnassa

Tilastokeskuksen väestöennuste

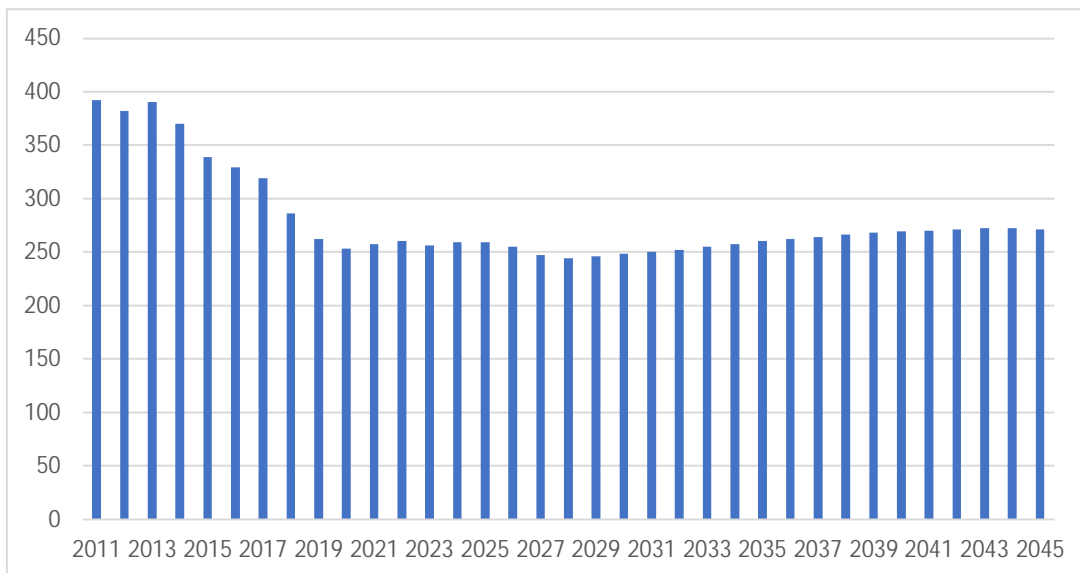
Palvelutarpeen ennakointi perustuu väestötietoihin. Tilastokeskus julkaisee kuntakohtaisia väestöennusteita, jotka perustuvat toteutuneeseen kehitykseen ja väestörakenteeseen, mutta ne eivät huomioi kuntakohtaisesti esim. strategiaa sekä toimia veto- ja pitovoiman suhteen tai tonttivarantoa. Pitkällä aikavälillä Tilastokeskuksen ennusteet ovat olleet melko luotettavia ja on relevanttia tarkastella mahdollista kehitystä myös niiden kautta, vaikka vuoden 2024 ennusteet herättivät julkisuudessa keskustelua ennusteen maahanmuuttoon liittyvien kertoimien realistisuudesta.

Tilastokeskuksen väestötietojen ja vuoden 2024 ennusteen mukaan syntyvyys Vesilahdessa olisi seuraavan 20 vuoden ajan edelleen 35–39 lasta vuodessa (Taulukko 4), mutta muuttovoitto jatkuisi, jolloin varhaiskasvatikäisten lasten määrä pysyy suunnilleen ennallaan (Taulukko 5). Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan kunnan väkiluku kohoaisi vuoteen 2045 mennessä 4981 asukkaaseen.

Taulukko 4: Syntyvyys Vesilahdessa 2025-2045, Tilastokeskus, väestöennuste 2024

Taulukko 5: Varhaiskasvatikäiset lapset (0-5 v.) Vesilahdessa 2025-2045, Tilastokeskus, väestötiedot ja väestöennuste 2024

Vesilahden demografiset erityispiirteet

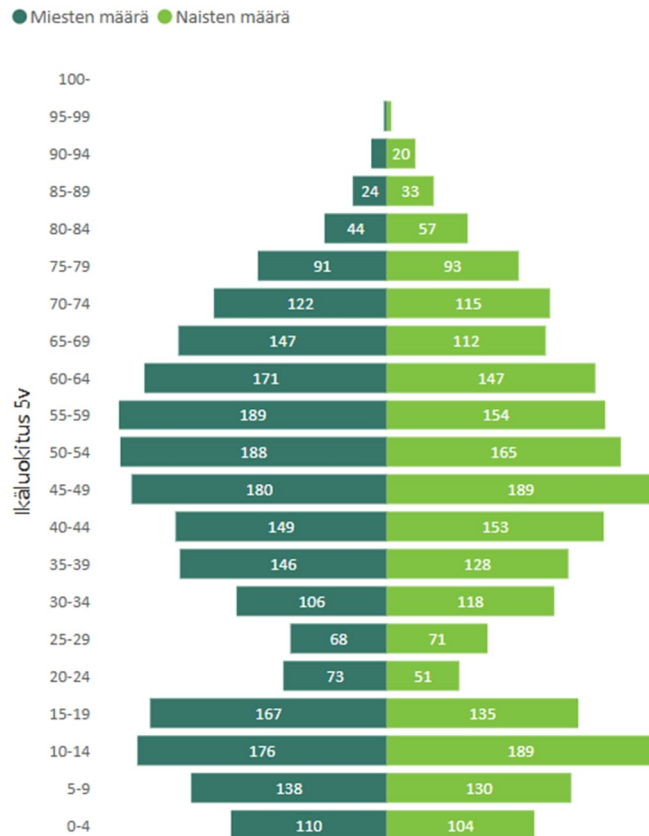
Vesilahdessa on omat demografiset erityispiirteensä, jotka liittyvät kunnan asuntokantaan. Vesilahteen muuttaa työ- tai varhaiskasvatukseen lähtijät ovat nuoria aikuisia sekä varttuneempia kuntalaisia. Tämä näkyy selvästi sekä väestömuutoksissa ikäryhmittäin (Taulukko 6) että kunnan väestöpyramidissa (Taulukko 7). Nämä tekijät ovat huomioitu kunnan omassa ennustemallissa, joka jonka pohjalta ennakoita palvelutarvetta. Väestöpyramidi tuo selkeästi myös esiin selvästi suuremmat ikäluokat vuosiluokilla 5-9 (10-15 v.), johon palataan luvussa Vesilahden sivistyspalveluiden palveluverkko ja -tarpeiden kehitys.

Taulukko 6. Muuttoliikkeen aiheuttamat väestömuutokset ikäryhmittäin 2015-2023

Ikäryhmä	Keskiarvo, vuosittainen toteuma 2015-2023
0 v	4,7 %
1-5 v	5,2 %
6-12 v	0,9 %
13-15 v	-0,4 %
16-18 v	-8,4 %
19-21 v	-25,4 %
22-24 v	-4,1 %
25-34 v	9,3 %
35-44 v	1,2 %
45-54 v	-0,1 %
55-64 v	-0,6 %
65-74 v	-1,6 %
75-84 v	-5,4 %
85-90	-13,6 %
91-100	-24,3 %

Taulukko 4. Väestöpyramidi 5v. ikäluokittain

Väestöpyramidi 5v. ikäluokittain (2023)

Palvelutarpeen ennakointi palvelun järjestämisen näkökulmasta

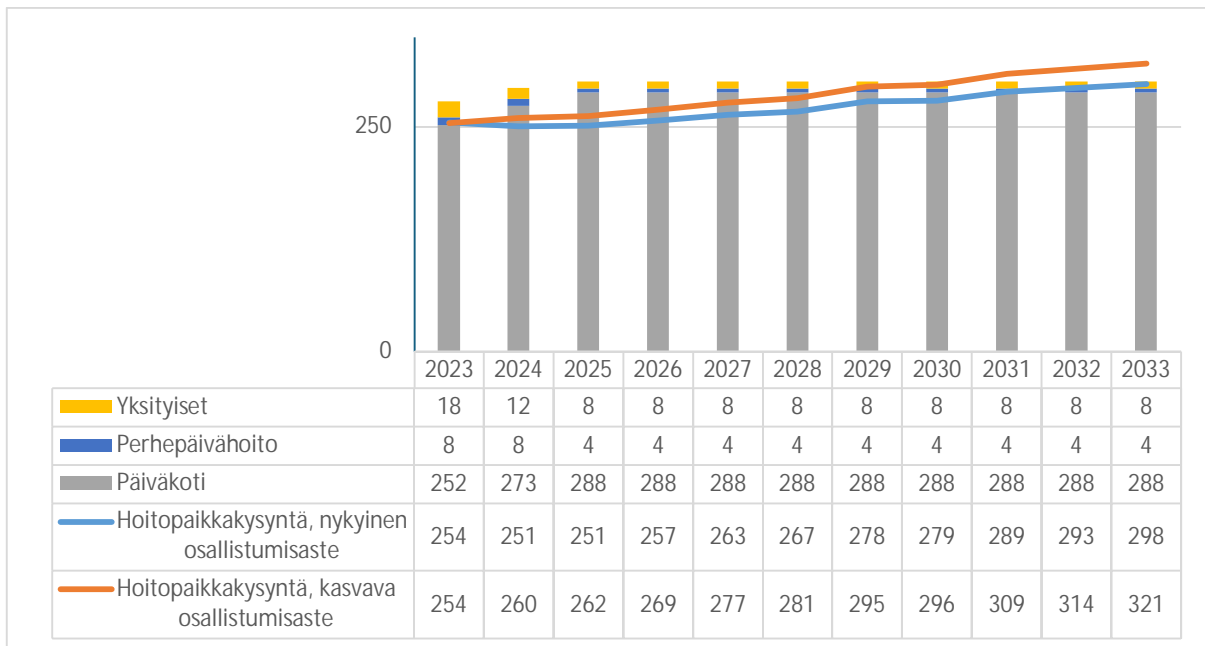
Vesilähdessä varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen palvelutarvetta arvioidaan työvälineellä, joka perustuu Digi- ja väestöviraston puolivuositain toimittamaan pienalueittaiseen väestötietoon ikävuositain sekä yksityiskohtaiseen tietoon kunnassa olevista tonteista. Tonteista voidaan yhteistyössä rakennusvalvonnan kanssa ennakoida rakennustyyppiä ja arvioidun valmistumisvuoden perusteella palvelutarpeen muutoksia ikäryhmittäin ja alueittain. Vesilähdessä kunnassa oli vuoden 2025 alussa 223 rakennusvalmista tonttia, joista 213 pientaloille. Tonttitasoinen ennakointi on mahdollista, koska kunnan henkilöstössä on syvästi osaamista tontteihin ja tonttikauppoihin liittyen.

Toimintamalli ei huomioi tontteja, joita ei vielä ole olemassa. Vesilähdessä kunnan vuoden 2025 talousarvion suunnitelmavuodet 2026–2027 sisältävä investointiohjelma pitää sisällään 56 tonttia asuinrakennuksille (joista 26 kunnan omistamaa). Kaavatoimikunnan 10.12.2024 käynnistämä Metsämantereen asemakaavamuutos TY-alueen muuttamiseksi asumiselle toisi toteutuessaan kunnalle noin 25 tonttia vuoteen 2027 mennessä. Lisäksi kunnanvaltuusto on 13.11.2023 ja 16.9.2024 päättänyt hankkia maa-alueita, joista jälkimmäisen perusteluissa viitataan tonttitarjonnan varmistamiseen ja

tuleviin infrahankkeisiin. Valtuustoseminaarissa 30.9.2024 käsitelty vuosikymmenen loppuun ulottuva investointilista pitää sisällään em. maa-alueiden hankintoihin liittyviä infrastruktuurihankkeita, jotka toteutuessaan toisivat 2030 mennessä noin 100 uutta tonttia asuinrakennuksille.

Tonttitasoisessa toimintamallissa arvioidaan tarvetta palvelun järjestämisen näkökulmasta – se kertoo, millaiseen palvelutarpeeseen kunnan on suurimmillaan (ikäluokkien koot ja mahdollinen muuttovoitto huomioiden) varauduttava, jotta palvelut pystytään järjestämään lain edellyttämällä tavalla.

Taulukko 6. Varhaiskasvatuksen ennakoitu palvelukysyntä 2023–2033 (ennuste 1.1.2025 tiedoilla)

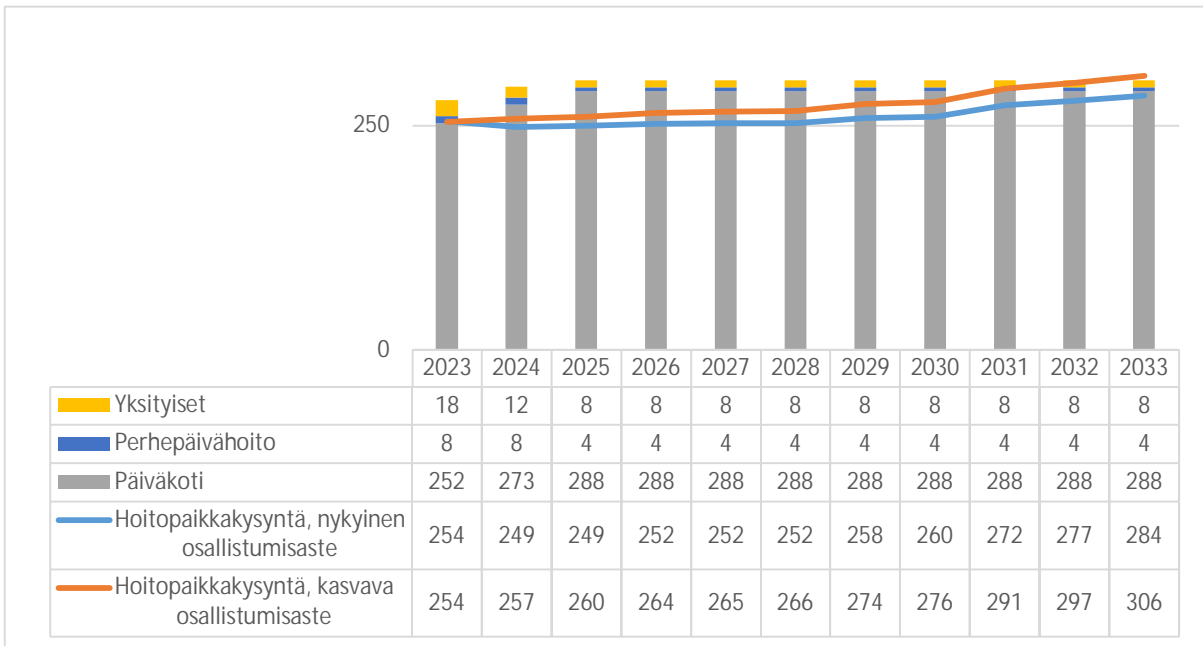

Varhaiskasvatuksen palvelutarpeen kasvu tavoitteellisella 1 % väkiluvun kasvulla

Uudisrakennuksen käyttöäksi tavoitellaan vähintään 50 vuotta, joten palveluverkkoratkaisuja tulee pohtia pitkäaikaisena strategisena investointina. Vesilahden kunta on kertonut tavoittelevansa 1 % vuosittaista kasvua, joka edellyttäisi noin 20 uuden asunnon valmistumista vuosittain. Tavoitellulla 1 % kasvulla palvelutarve kasvaa hieman hitaammin kuin edellisessä kaaviossa varovaisuus -periaatetta noudattaen tehty arvio suurimmasta mahdollisesta palvelutarpeesta.

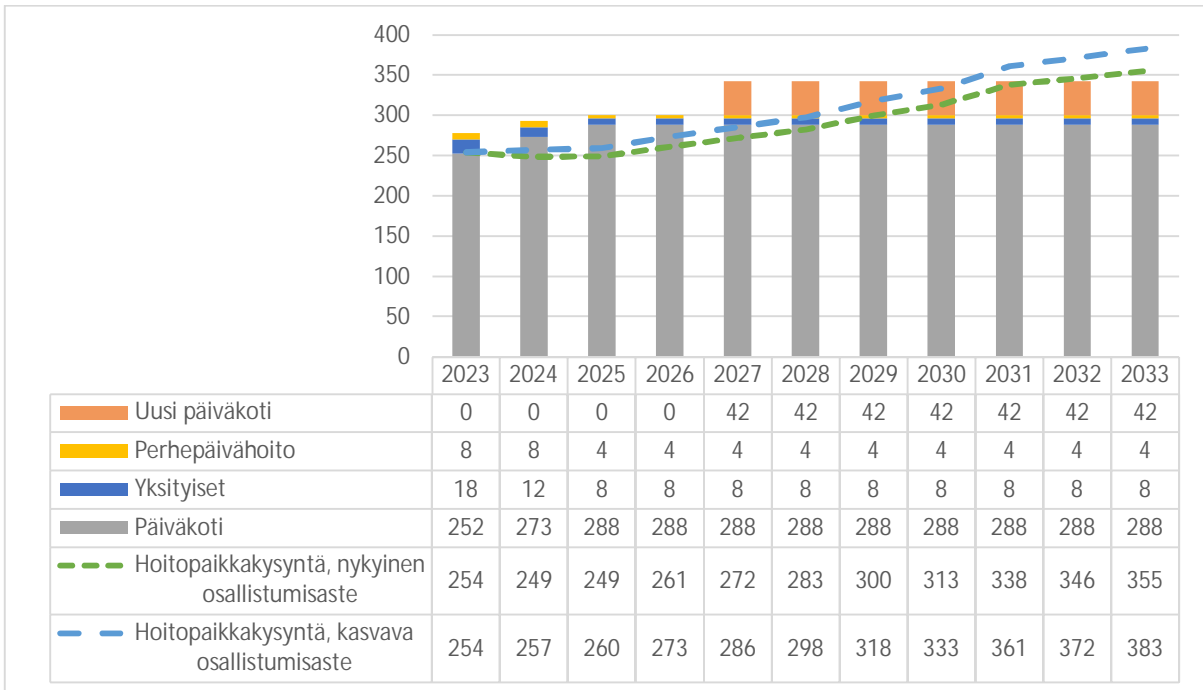
Taulukko 7. Varhaiskasvatuksen ennakoitu palvelukysyntä 2023–2033 1 % kasvulla

Tarvittava kasvu, jos uuden päiväkodin käyttöaste halutaan nostaa viidessä vuodessa 80 %

Jos päiväkoti päätettäisiin rakentaa ja sille haluttaisiin saada viidessä vuodessa nykyisten talousarviotavoitteiden mukainen käyttöaste, tulisi vuosittaisen väestökasvun olla vuosina 2025-2030 3-3,5%. Tämä tarkoittaisi vuosittain noin 50 uuden asunnon valmistumista ja edellyttäisi kunnalta panostuksia markkinointiin, myyntiin ja rakennusvalvonnan prosesseihin.

Taulukko 8. Varhaiskasvatuksen palvelutarve 3-3,5% kasvulla vuosina 2025-2030

Vesilahden sivistyspalveluiden palveluverkko ja -tarpeiden kehitys

Vaikka muuttovoitto on viime vuosina voimakkaasti lisännyt varhaiskasvatuskäikäisten määrää ja varhaiskasvatuksen palvelutarvetta, vähenee lasten ja nuorten lukumäärä kokonaisuudessaan kunnassa lähitulevaisuudessa. Peruskoulussa vuosiluokilla 5–9 olevat ikäluokat (10–15-vuotiaat) ovat tällä hetkellä keskimäärin 30 lasta suurempia kuin kouluun seuraavan viiden vuoden aikana tulevien 1–5-vuotiaiden lasten ikäluokat. Muuttovoitto oletettavasti ja toivottavasti hidastaa esi- ja perusopetuksen palvelutarpeen vähenemistä, mutta kokonaisuutena palveluverkkoon ei ole näköpiirissä kasvupaineita. Koulujen tilatehokkuutta on tarvittaessa mahdollista lisätä ja 2027 alkaen yläkoulun (vuosiluokat 7-9) ikäluokat pienenevät siten, että rinnakkaisten ryhmien määrä vähenee neljästä kolmeen.

Taulukko 8. 1 - 15-vuotiaitten lasten (2024 - 2009 syntyneiden) lukumäärät koulualueittain 1.1.2025

